

Sygn. akt I USK 154/21

## POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania M. G.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.  
o ustalenie właściwego ustawodawstwa,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 12 maja 2021 r.,  
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)  
z dnia 29 stycznia 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

### UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 stycznia 2020 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację M.G. wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 14 lutego 2017 r. Postępowanie to zostało zainicjowane decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 lipca 2016 r., w której stwierdzono, że dla odwołującej się właściwe od dnia 1 stycznia 2016 r. jest ustawodawstwo polskie w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Skargę kasacyjną wniosła ubezpieczona. Uzasadniła wniosek o jej przyjęcia do rozpoznania przesłankami określonymi w art. 389<sup>9</sup> § 1 pkt 3 i 4 k.p.c. W ocenie skarżącej Sąd odwoławczy nieprawidłowo ocenił, że przeprowadzone przez polskie organy rentowe postępowanie było realizacją zapisów przepisów o koordynacji systemu zabezpieczenia społecznego w zakresie współpracy. Sąd drugiej instancji uznał, iż organ rentowy prawidłowo ustalił, iż właściwym dla wnioskodawczynie ustawodawstwem jest ustawodawstwo polskie, podczas gdy zebrany w sprawie

materiał dowody potwierdził, iż organ rentowy nie przeprowadził w sposób prawidłowy postępowania wyjaśniającego z instytucją słowacką, w zakresie który pozwoliłby ustalić istotne dla sprawy okoliczności, to jest brak marginalnego charakteru pracy najemnej. Sąd drugiej instancji w istocie oparł się wyłącznie na tym, że organ słowacki wskazał, iż praca wnioskodawczyni jest marginalna przez co nie może ona zostać obowiązkowym ubezpieczeniem na terenie Słowacji, nie bacząc na to, że tryb postępowania organu polskiego był niezgodny z art. 16 rozporządzenia wykonawczego.

Zdaniem skarżącej w sprawie doszło do nieważności postępowania, gdyż pominięto w postępowaniu sądowym słowackiego pracodawcę jako zainteresowanego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może zostać przyjęta do rozpoznania.

Po pierwsze, nie zachodzi nieważność postępowania, o której mowa w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 3 k.p.c. Jej istnienia skarżąca upatruje w zaniechaniu zawiadomienia o toczącym się postępowaniu pracodawcy słowackiego. Ten problem został już rozstrzygnięty w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Dotychczas jednolicie przyjmuje się, że pracodawca zatrudniający ubezpieczonego za granicą nie jest zainteresowanym w sprawie z odwołania ubezpieczonego przeciwko organowi rentowemu o ustalenie właściwego ustawodawstwa, a wynik takiej sprawy nie dotyczy bezpośrednio praw i obowiązków zagranicznego pracodawcy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2016 r., II UK 297/15, LEX nr 2120892; z dnia 25 listopada 2016 r., I UK 370/15, LEX nr 2166375 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 września 2016 r., I UZ 14/16, LEX nr 2153430; z dnia 6 września 2016 r., I UZ 13/16, LEX nr 2139243; z dnia 12 maja 2020 r., I UK 227/19, LEX nr 3029180).

Po drugiej, skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona, bowiem w treści wniosku ani w jego uzasadnieniu nie wskazano konkretnego przepisu prawa procesowego albo materialnego, którego jednoznaczne brzmienie zostało w sposób elementarny naruszone przez Sąd drugiej instancji. Natomiast przyjęty mechanizm

opisowy, odwołujący się do poglądów judykatury, nie realizuje mechanizmu właściwego dla tego etapu postępowania, bowiem w żaden sposób na wyjaśnienia na czym miałby polegać defekt postępowania odwoławczego. Nie może być nim tylko odmienne rozstrzygnięcie sprawy od tego, jakiego spodziewała się skarżąca.

Pomijając wskazane braki skargi kasacyjnej, trzeba zasygnalizować, że podstawą prawną rozstrzygnięcia były przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L 04.166.1) - zwanego dalej „rozporządzeniem podstawowym” oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 (Dz.U.UE.L.284.I) - zwanego dalej „rozporządzeniem wykonawczym”. Przepis art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego zawiera normę kolizyjną wskazującą na ustawodawstwo właściwe dla ubezpieczenia społecznego osoby normalnie wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich Unii, służącą urzeczywistnieniu jednej z podstawowych zasad koordynacji systemów zabezpieczenia wyrażonej w art. 11 ust. 1 tego rozporządzenia, zgodnie z którą osoby, do których stosuje się rozporządzenie podstawowe, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego. Osoba, która weszła w stosunki ubezpieczenia społecznego o charakterze transgranicznym przez jednoczesne wykonywanie działalności w różnych państwach członkowskich Unii Europejskiej, swoje uprawnienie do podlegania ubezpieczeniu społecznemu w jednym tylko kraju członkowskim może zrealizować, składając wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego do instytucji państwa miejsca zamieszkania, która ma obowiązek wdrożenia procedury przewidzianej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Oznacza to, że jeśli procedura określona w tym przepisie zostanie zrealizowana, to jest ona wiążąca przy określeniu ustawodawstwa właściwego, gdyż przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich (ewentualnie uniknięcia sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu), a nie ustalenie ubezpieczenia korzystnego dla zainteresowanego (ze względu na wysokość składek). Zatem z

punktu widzenia ustalenia ustawodawstwa w trybie przepisów rozporządzenia wykonawczego istotne jest, aby w jego wyniku zainteresowany został objęty ubezpieczeniem w jednym państwie członkowskim. Wprawdzie odbywa się to z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia podstawowego zawierającego normy kolizyjne, ale nie oznacza to, że zainteresowany może w oparciu o nie kwestionować przed organem jednego państwa członkowskiego (miejsca zamieszkania) procedurę z art. 16 rozporządzenia, a właściwie weryfikować stanowisko zajęte przez drugie państwo członkowskie (miejsca wykonywania pracy najemnej), żądając ustalenia ustawodawstwa miejsca wykonywania pracy najemnej, a dotyczące sytuacji, w której państwo miejsca świadczenia pracy najemnej kwestionuje ważność tytułu ubezpieczenia. Należy w tym miejscu wskazać na utrwalony pogląd Sądu Najwyższego, że o ważności tytułu ubezpieczenia społecznego na terytorium danego państwa władczo rozstrzygnąć może organ tego tylko państwa, natomiast Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak i sąd ubezpieczeń społecznych jest pozbawiony kompetencji do samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim (por. wyroki: z 11 września 2014 r., II UK 587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13; z 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47; z 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010 r., II UZP 2/10, OSNP 2010 nr 17-18, poz. 216).

Podsumowując, należy podkreślić, że ostateczne ustalenie ustawodawstwa właściwego przez państwo miejsca zamieszkania (co miało miejsce w rozpoznawanej sprawie) jest wiążące dla wszystkich zainteresowanych państw członkowskich, a jedyna możliwość usunięcia tego skutku z obrotu prawnego polega na kolejnym porozumieniu instytucji państw członkowskich co do tego, że sytuacja danej osoby do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego jest inna niż wynikałoby to z wydanego dokumentu (dokumentem w rozumieniu art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego jest rozstrzygnięcie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydane w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego). W takim przypadku dokument o ustaleniu ustawodawstwa właściwego, wydany w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego, o charakterze ostatecznym, może być wycofany/uznany za

nieważny przez instytucję, która go wydała, po wspólnym porozumieniu instytucji państw członkowskich (art. 5 *in fine* rozporządzenia wykonawczego), co umożliwia wydanie w jego miejsce (przez instytucję miejsca zamieszkania) kolejnego dokumentu ustalającego ustawodawstwo właściwe, uwzględniającego to wspólne porozumienie.

Powyższy wywód wyjaśnia, że przedstawione w skardze kasacyjnej racje nie są „oczywiście uzasadnione” w rozumieniu art. 389<sup>9</sup> § 1 pkt 4 k.p.c. Dlatego Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.